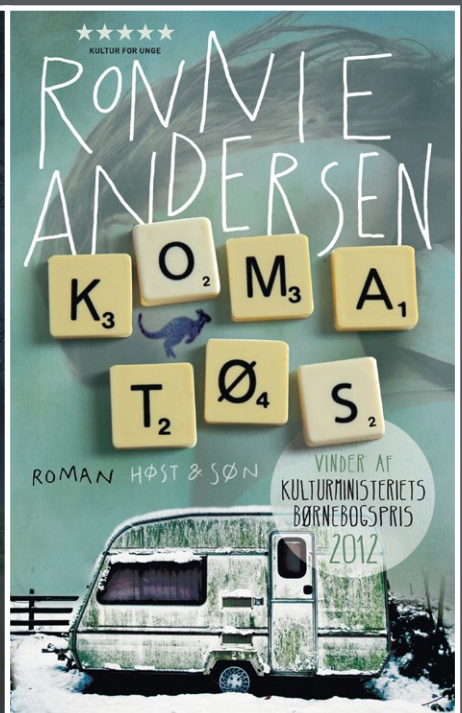

LITTERATURGUIDE

Gunvor Høst

Caroline Ørsum/Ronnie Andersen

Den første freak på månen/Komatøs

Litteraturguide til nyere realistiske ungdomsromaner

Den første freak på månen af Caroline Ørsum (2013)

Komatøs af Ronnie Andersen (2012)

© Gunvor Høst og Høst & Søn/ROSINANTE & CO, København 2015

1. udgave, 2015

Omslagstegninger: xxxxx

Grafisk tilrettelæggelse: Christensen Grafisk

Høst & Søn er et forlag i ROSINANTE & CO

Købmagergade 62, 3. | Postboks 2252 | DK-1019 København K

rosinante-co.dk

Indhold

4	1. Indledning
4	Optakt til arbejdet med realistiske ungdomsromaner
4	Realismen som litterær genre
5	Realismen historisk set
6	Den nye realisme
7	Den moderne realistiske ungdomsroman
8	Kilder
8	Elevopgave: Skriv og tal om genren
10	2. Referater og analysearbejde
10	De to udvalgte ungdomsromaner
10	1) <i>Den første freak på månen</i> af Caroline Ørsum (2013)
11	2) <i>Komatøs</i> af Ronnie Andersen (2012)
11	Opbygning af guidens opgaver
11	Før-fasen – Opgaver til begge (og andre) romaner
12	Kig på bogen
13	3. Elevopgaver til <i>Den første freak på månen</i>
22	4. Elevopgaver til <i>Komatøs</i>:
30	5. Tematisk arbejde med de to romaner
30	Elevopgaver

1. Indledning

Optakt til arbejdet med realistiske ungdomsromaner

Som optakt til læsningen af de to romaner, kan læreren evt. holde et oplæg om realismen som litterær genre. Det er en genre, som kan være svær at ramme med en præcis definition, idet der eksisterer mange nuancer af den. Her følger en kort introduktion til begrebet.

Realismen som litterær genre

Realismen som litterær genre kan overordnet set defineres som en skrivemåde, der søger at beskrive virkeligheden, som den kan se ud for nogle mennesker. Den koncentrerer sig om erfaringer og oplevelser, vi har fra vores eget liv og vores egen hverdag. Her findes altså hverken flyvende kosteskafter eller rumskibe og lyssværd.

Den realistiske litteratur spiller en særlig pædagogisk og didaktisk rolle, fordi den *illuderer eller tematiserer* virkelighed. Den tilbyder dermed læseren en undersøgelse af, hvordan virkeligheden kan udspille sig i nogle menneskers tilfælde. Både miljøbeskrivelser, personkarakteristikker og tingsdeskriptioner fremstår i realismen med en aura af autenticitet omkring sig. Realismen kan, ved sin lighed med læserens egen verden, bevæge ham/hende på en måde, som kan tilbyde nye vinkler på livet. Den kan (i bedste fald) få læseren til at danne nye billeder – nye billeder af mennesket selv og nye billeder af verden. Disse nye billeder kan fremme evnen til at anskue forskellige situationer fra forskellige vinkler, og dermed i sidste ende være med til at udvikle os som (med)mennesker og bevidste samfundsborgere.

Realismen historisk set

Allerede i 1879¹ beskrev Herman Bang den litterære realisme som en ny »kunstform« eller en ny måde at anskue virkeligheden på. Problemerne og konflikterne i menneskers liv havde ikke ændret sig, men *måden* de fremstilledes på var ny. Bang lancerede den litterære realisme som en genre, der koncentrerede sig om følelseslivet hos mennesker. Forfatteren skulle forholde sig objektivt og upartisk i sine beskrivelser af miljøet og personernes handlinger. På den måde ville læseren danne sine egne holdninger og forståelse af hvad, der var på spil – også på det psykologiske plan.

Det stof, som den tids realister særligt interesserede sig for i begyndelsen, var af socialrealistisk karakter: fattigdom, håbløshed, samfundets ulighed og andre af tilværelsens skyggesider. Dette var i samklang med den vågnende politiske interesse for samfundets opdeling. Realismens fremkomst i Danmark kan ses som en direkte modreaktion på guldalderens romantiserede virkelhedsbillede. Perioden kaldes for det moderne gennembrud.

I 1970'erne fik realismen fornyet interesse og bliver meget populær. Det didaktiske formål var her at introducere social bevidsthed, og børne- og ungdomslitteraturen ansås som et vigtigt led i opdragelsen af politisk bevidste og demokratiske samfundsborgere. I 1980'erne kom en modreaktion, da man begyndte at bekymre sig om alt det, børn og unge ikke fik gennem den slags læsning; nemlig fantasi og magi. Dermed startede fantasyfeberen². I 1990'erne fik realismen et comeback og

1 Fra essaysamlingen »Realisme og Realister«

2 Nogle af de mest kendte navne er fx Michael *Endes Den uendelige historie* (1981) og herhjemme kan nævnes værker som Lars-Henrik Olsens trilogi, der begynder med bogen *Erik Menneskesøn* (1986) og Josefine Ottensens populære *Eventyret om fjereren og rosen* (1986)

blev igen en anvendt litterær genre på lige fod med fantasygenren. Mange forfattere eksperimenterede endda med blandingsformer af de to genrer (magisk realisme), men overordnet set var der sket et skred i forhold til de pædagogiske intentioner fra 1970'erne. Det, der rørte sig i 1990'ernes realisme, var, udover almindelige menneskers møde med deres egne indre afgrunde, også et blik udad mod den omgivende verden. Litteraturen blev et forum, hvor ikke kun det individuelle liv, men også samfundets og hele verdens fremtid diskuteredes.

Den nye realisme

I det, der kaldes den nye realisme (fra slutningen af 1990'erne og til nu), sættes der i langt højere grad fokus på personernes indre tanke- og følelsesliv og i mindre grad på den omgivende verden. Det er øjeblikksbilleder og »tilfældige« nedslag i de konflikter, som finder sted i personernes liv. Den nye realisme er kendetegnet ved brud på den lineære fortælle måde og på opfattelsen af identitet og sammenhæng. I *Komatøs* og *Den første freak på månen* ender begge hovedpersoner i en situation, hvor deres hverdag går i opløsning, og der stilles spørgsmål til om det, de oplever, er virkelighed eller fantasi (se analyseafsnittene). Hovedpersonerne selv oplever i begge romaner en form for mental opløsning, og de tvinges til at stille spørgsmål til deres egen identitet og tilhørsforhold.

Sproget bliver i den nye realisme mere eksperimenterende og poetisk og giver mulighed for nye fortolkninger af verden gennem teksten. Eksempelvis ses denne udprægede eksperimenterende sprogbrug i Jesper Wung-Sungs ungdomsroman *Kopierne* fra 2010. Bogen handler om nogle drenge, der finder ud af, at de i virkeligheden er kopier af de rigtige drenge. De flygter fra resten af samfundet og finder ly i skoven. Her nedbrydes

de dog helt automatisk, da de er afskåret fra menneskelig kontakt og omsorg. Typografien i bogen »nedbrydes« i takt hermed; sætningerne bliver kortere, sammenhængen går i opløsning, indtil der til sidst ikke står flere ord. I *Komatøs* spiller ordene også en betydningsfuld rolle, i og med de ord, Maj og hendes alkoholiske mor skriver til hinanden i spillet Kribblekryds, understreger et vigtigt forhold i historien; nemlig den manglende frie kommunikation imellem dem. I *Den første freak på månen* er det rummetaforerne, der spiller en vigtig rolle, idet de understreger den længsel, som Neil konstant kæmper med i sit indre. Rummetaforerne bliver Neils måde at navigere rundt i en forvirrende verden. Sprogets betydning i romanerne bliver yderligere behandlet i arbejdet med dem senere i guiden, hvor der også findes elevopgaver, der skal hjælpe med at sætte fokus på det.

Den moderne realistiske ungdomsroman

Temaerne i den aktuelle ungdomslitteratur er for nyligt samlet af Ayoe Quist Henkel under overskriften »Krig, koma og kærlighed«. Henkel påpeger, at der er krig på spil i de unges liv med bøger som *Hell man* af Sanne Søndergaard fra 2012, *Soldater græder ikke* af Jesper Nicolaj Christensen fra 2010 og *Komatøs* (som behandles i denne guide) med en fader, som lider af PSD. Der kæmpes ydre krige i ude verden, hvor livet sættes på spil, men der kæmpes i lige så høj grad indre krige hos de unge hovedpersoner. Og de har lige så meget på spil. De ungdomslitterære fortællinger er alle fortællinger om eksistens: om det at finde sig selv og den overhængende fare for at miste sig selv eller dø i processen. En ting er sikker – personerne er nødt til at foretage de svære valg i livet, for de kan ikke blive i det eksistentielle tomrum, som de aktuelle ungdomslitterære

hovedpersoner befinder sig i. De svære valg må træffes, man må stå ved sig selv som menneske og tage ansvar for sit eget liv.

Det er ofte unge i en gråzone, der portrætteres i den aktuelle ungdomslitteratur. De unge, der lever enten på kanten af samfundet, på kanten af forskellige institutioner eller på kanten af en mental og følelsesmæssig afgrund. Både i *Komatøs* og *Den første freak på månen* møder læseren en ung hovedperson, som på flere områder i tilværelsen (familie, uddannelse, venskaber og fællesskaber) er overladt til sig selv. Fraværet af kærlige, hjælpende og stærke voksne er tydeligt. Fortællestilen er rå og på mange måder ufiltreret, hvilket der kigges nærmere på i analysedelen, og hovedpersonernes virkelighed er brutal og nådesløs. Aktuell ungdomslitteraturs tematisering af identitetsforvirring og usikkerhed, af mødet med kærligheden, af fællesskab og ensomhed, af livet og døden i en kaotisk verden kan tilbyde læseren et indblik i en radikalt anderledes tilværelse og i kraft heraf tilbyde den unge en mere nuanceret forståelse af sig selv og omverdenen.

Kilder

Realismer i science fiction – genremiks og potentiale i den moderne ungdomsroman, specialeafhandling af Gunvor Høst, maj 2012

Slides fra Ayoë Quist Henkels foredrag *Krig, koma og kærlighed* ved Dansk lærernes dag, 12. Marts 2014

Elevopgave: Skriv og tal om genren

Eleverne reflekterer over følgende spørgsmål og skriver hver især deres tanker ned i noteform (ca. 10-12 min.). Tag derefter en snak i klassen:

- ◆ Beskriv med dine egne ord, hvad der kendetegner den realistiske genre.
- ◆ Hvilke realistiske ungdomsromaner har du læst?
- ◆ Hvad kan du godt lide/ikke så godt lide ved den realistiske genre?
- ◆ Har du nogensinde været i tvivl om, hvorvidt den roman, du var i gang med, var realistisk?
- ◆ Find eksempler på fantasyromaner.
- ◆ Find ligheder og forskelle mellem de to typer af genrer.

Forslag til måde at dele klassens arbejde på:

Inden læsningen af forskellige værker kan det være en god ide, at gøre sig overvejelser over, hvordan man kan delagtiggøre alle elever i det arbejde, der produceres. En måde kunne være at oprette en facebookside eller en blog og kalde den »Læseoplevelser i 9. x« eller noget tilsvarende. Her kan eleverne dele deres anmeldelser, analyser, personkarakteristikker, uploade billeder, kommentere på hinandens indlæg osv. Det er allerede velkendt for eleverne at arbejde online.

2. Referater og analysearbejde

De to udvalgte ungdomsromaner

Valget af de to ungdomsromaner er sket ud fra en vurdering af, at de hver især kan noget særligt og indeholder en litterær kvalitet. Ronnie Andersen modtog i 2012 Kulturministeriets forfatterpris for børne- og ungdomsbøger for *Komatøs*. Tonen i bøgerne er ungdommelig, og temaerne, som begge romaner berører, er tidstypiske for den aktuelle realistiske ungdomsroman (jf. de indledende afsnit).

1) *Den første freak på månen* af Caroline Ørsum (2013)

Neil er 16 år gammel. Der er ikke rigtig noget, der fungerer for ham – hverken skole- eller privatliv. Neils far er totalt fraværende, hans mor har nok i sine egne problemer og Neils handicappede lillebror, Samuel, trænger til mere støtte end nogen af dem kan give. Den dag Neil bliver smidt ud af sin efterskole, kommer hans mor og henter ham i en bil, hun har stjålet fra sin voldelige ekskæreste. Morens plan er at bo midlertidigt hos sin søster i Jylland. For Neil er Jylland langt væk fra hans verden, og med den manglende internetforbindelse, føler han sig totalt afskåret fra sin eneste virkelige interesse. Neil fantaserer om at blive astronaut og udforske det ukendte. Da han møder pigen Thea, forelsker han sig i hende, og sammen deler de drømmen om at slippe væk fra deres nuværende tilværelser. Efter en turbulent nat er Thea forsvundet, og Neil har svært ved at finde ud af, hvad der i virkeligheden er sket.

2) *Komatøs af Ronnie Andersen (2012)*

Maj er 16 år og bor sammen med sin alkoholiske mor. Moren kan ikke styre sit misbrug, og de to har et anspændt forhold. Majs far er soldat og helt fraværende i hendes nuværende liv – voldelig og med posttraumatisk stress. Majs opvækst har været og er præget af mange skift og mange svigt. Udadtil virker hun stærk og kan klare morens op- og nedture, men indadtil kan afgrunden synes meget tæt på. De to er flyttet til Jylland, og Maj begynder i sin nye klasse. I klassen møder hun Philip, og de to bliver forelskede i hinanden. Men det er også i klassen, at Maj bliver udsat for grov mobning. Selvom hun forsøger at række ud til både de jævnaldrende og de voksne, er der ikke nogen, der i sidste ende forstår, hvad der sker. I en ondskabsfuld situation bliver Maj tvunget ud på den tynde is, som ikke kan bære hendes vægt. Hun bliver, i en tilstand af koma, konfronteret med sine egne dæmoner og spørgsmålet er, om hun kan vinde den kamp.

Opbygning af guidens opgaver

Forslagene til elevopgaver er inddelt i en før-læringsfase, kaldet før-fasen, en under-læringsfase, kaldet under-fasen og en efter-læringsfase, kaldet efter-fasen. Hver fase har nogle fokuspunkter, hvor der er givet forslag til elevopgaver. Før-faseopgaverne er til begge romaner; derefter begynder guiden med forslag til arbejde med *Den første freak på månen* efterfulgt af *Komatøs*. Som afslutning tilbydes en tilgang til en mulig sammenligning og samlæsning af de to ungdomsromaner og forslag til arbejdet hermed.

Før-fasen – Opgaver til begge (og andre) romaner

Før læsningen af en roman kan det være en god idé at aktivere elevernes forventninger til bogen. Eleverne skal »tunes« ind på

det foreliggende arbejde. En idé er at begynde med forsiden. Et par forslag kunne være:

Kig på bogen

Typografien er især i interessant på de to udvalgte ungdomsromaners forsider, fordi den peger i retningen af handlingen. De digitale bogstaver på forsiden af *Den første freak på månen*, som peger i retning af elektronik og kan forbindes med et rumfartøj. På forsiden af *Komatøs* er titlen skrevet med skrabble-brikker, som ligeledes peger på bogens indhold. Ordet »komatøs« har også dobbeltbetydning (en pige i koma og det at være i en komatøs tilstand), og det er vigtigt, at henlede elevernes opmærksomhed på det, hvis de ikke allerede selv har opdaget det.

Eleveopgave:

Eleverne skal kigge på omslaget af bogen, de har foran sig. Stil dem følgende spørgsmål:

- ◆ Beskriv alt hvad du kan se – både skrift, typografi, farver, layout, billeder og tegn. Læg mærke til detaljerne og tal om eventuelle symboler/symbolske betydninger.
- ◆ Hvad stikker ud? Hvad søger dine øjne først hen imod? Hvad er i forgrunden, hvad er i mellemgrunden, og hvad er i baggrunden?
- ◆ Fx kan man spørge, hvad en campingvogn normalt bruges til og på hvilken årstid. Den faldefærdige, algebefængte campingvogn i vinterlandskabet peger i en anden retning.
- ◆ Hvilke forventninger har du nu til bogen, efter at have nærstuderet forsiden? Har du bud på, hvad handlingen kunne være?

3. Elevopgaver til *Den første freak på månen*

Under-fasen: Fokus på bogens komposition

Mens eleverne læser bogen, er det en god ide at tale om opbygningen, idet den har betydning for handlingen (se afsnit om nedtællingen). Hvert kapitel indledes med en tale til den berømte amerikanske astronaut Neil Armstrong, som hovedpersonen Neil både deler sit navn og sin passion for rummet med.

Mind map om Neil Armstrong og fokus på titlen

Lad eleverne på egen hånd søge information om Neil Armstrong på internettet. Lav en hurtig »vidensbank«, dvs. facts om Neils Armstrongs liv og karriere. Lav det evt. som et mindmap på tavlen eller i »mindmeister« (find det på www.mindmeister.com og log på med UNI LogIn). Mindmeister er et program, der hjælper til at lave overskuelige mind maps. Man kan inddele de punkter, man har, i underpunkter og give dem forskellige farver. Til sidst kan man gemme og dele dem med alle i klassen gennem e-mail. På den måde er noterne godt gemt til fx afgangsprøverne. Har man lavet en blog eller facebookside, kan man indsætte et link til sit mindmap.

I forbindelse med at eleverne finder information om Neil Armstrong, vil de uden tvivl læse, at han var den første mand på månen. Her kan man pege på den direkte sammenhæng med bogens titel. At Neil ser sig selv som en »freak«, kan man læse på bogens første side, hvor han sidder på trappen foran sin skole. Vejret er vidunderligt og Neil fortæller: »På sådan en

dag som i dag er man en freak, hvis man sidder og drømmer om det sorte, tomme ydre rum« (s. 7).

Kapitlernes indledning:

En hvid, måske ildevarslende fuldmåne hænger øverst på en sort nattehimmel og henleder opmærksomheden på det uendelige rum, hvor mennesker er bittesmå og ligegyldige. Der tales direkte til Neil Armstrong med et »du«. Denne direkte henvendelse suger læseren med ind i historien og berører hans/hendes egne erfaringer og følelsesregister med konstante spørgsmål som: »Kender du følelsen?« og »Mærker du et stik af savn?«

Eleveopgave:

Eleverne skal holde fast i deres oplevelse af tekstens univers. Teksten spiller på sanserne og på tanken om at være betydningsløs og balancere mellem liv og død. Med udgangspunkt i indledningerne til hvert kapitel kan eleverne færdiggøre følgende sætninger:

- ◆ Kapitlernes indledninger tegner et billede af ...
- ◆ Jeg kan se, høre, lugte, smage, mærke ...
- ◆ Følgende ord eller forhold fra teksten fremkalder mine fornemmelser ...

Variation af elevopgave: Illustration med rum-ord:

Meddigtning kan være en befriende og sjov måde at variere litteraturarbejdet på – uden at der eksisterer et facit. I denne variation kan eleverne vælge en af de sorte nattehimler og tegne et billede med de ord og informationer, de får. Det kan fx være ord som kontrolpanel, månelandingsfartøj, alarmberedskab, jordklode osv. Måske skal astronauten tegnes med. Illustrationsopgaven kan også laves som en collage med udklip fra blade og aviser.

Fokus på nedtællingen:

Når eleverne er ca. halvvejs gennem bogen eller længere, er det en god ide at sikre sig, at de har opdaget, at bogens komposition er udarbejdet som en nedtælling. Spørg ud i klassen, hvordan kapitelinddelingen er bygget op, og lad dem selv få øje på mønsteret med nedtællingen. Der er sikkert nogle, der allerede har fået øje på det.

Eksempler på spørgsmål til diskussion af nedtællingsfunktionen:

- ◆ Hvilken funktion har en nedtælling? Hvad tælles der ofte ned til?
- ◆ Hvor er I stødt på nedtællinger før (fx nytårsaften, raketaf-fyring, bomber, tv-shows osv.)
- ◆ Hvad sker der/kan der ske/forventes der, når en nedtælling er forbi?

Den første sorte side i bogen beskriver hændelserne d. 16. juli 1969, hvor Neil Armstrong bliver sendt ud i rummet med kurs mod månen. Her starter vores hovedperson selv nedtællingen fra 15, 14, 13, 12, 11. Bogens første kapitel hedder 00:00:00:10 og er en direkte fortsættelse af nedtællingen. Det peger i retning af bogens gradvise tilspidsning af konflikter i Neils liv, og det er billedet på nedtællingen i den periode, som handlingen strækker sig over (ca. 1 uge).

Endnu mere tilspidset bliver den nedtælling som læses i slutningen af romanen. Thea fortæller Neil, at bussen kører præcis kl. 17:52 (s. 142), og hun har tænkt sig at tage den, for at komme langt væk fra det hul, de befinder sig i nu. Da Neil stadig leder efter Thea, når han at registrere, at klokken er 17:14:53. Derefter bliver klokken 17:26, 17:32, 17:35, 17:48, 17:49, 17:50, 17:51 og 17:52. I mellem de to sidste klokkeslæt begynder realiteterne

at gå op for Neil. Thea tog hverken sine hvide sko eller Neil med, og det kan kun betyde en ting. Denne sidste nedtælling er virkelighedens og realiteternes nedtælling for Neil. Efter at han fortolker den skæbnesvangre nats hændelser, er der ingen vej tilbage.

Fokus på sproget og Neils person

Neil bruger hele tiden rummetaforer og astronautfunktioner til at håndtere sine problemer. Han længes efter et sted, som er ganske anderledes end det, han kender fra sit eget liv:

- ◆ »I rummet er der stille. I rummet kan man være i fred. Lukke lugen, læne sig tilbage i sædet og kikke op i skyerne, der sejler forbi på himlen, mens kontroltårnet tæller ned til liftoff« (s. 23).

Når Neil er presset, ruster han sig med alle kvaliteterne ved en astronaut: coolness, systematisk overblik, logisk sans, lukker følelserne ude, følger procedurerne og absolut ingen panik (s. 25).

Eleveopgave

Mens eleverne læser, skal de finde og notere henholdsvis de karakteristika en astronaut har, og de karakteristika Neil har. De skal huske sidehenvisninger. Eleverne skal også finde mindst fem formuleringer i løbet af bogen, hvor Neil er i en problematisk situation, og hvor han beskriver den med rummetaforer. De kan dele deres iagttagelser på facebookside eller på bloggen.

Fokus på det at miste kontrollen

En stor del af bogens opmærksomhed kredser om det »at miste kontrollen«. Nedtællingsfunktionen har også karakter af det at slippe kontrollen, for der er ingen sikkerhed for, at det man forventer, vil ske, faktisk også sker.

Teksten berører både følelsen af at være i kontrol og være uden kontrol. Neil veksler mellem at længes efter først det ene og så det andet. Herunder er hentet nogle teksteksempler:

- ◆ »Det blå lys forvrænges og får en helt særlig glød, når man er høj på sin egen ubetydelighed«(s.79)
- ◆ Fra blaffe-turen: »Jeg er rumhunden Laika, i kredsløb om jorden, allerede meget, meget langt væk fra min hundekurv.« (s. 94)
- ◆ Neil får endelig forbindelse til internettet og siger til sig selv: »Det er nu jeg tager kontrollen« (s. 122)

Eksempler på spørgsmål til åbning af diskussion i klassen

- ◆ Hvad vil det sige at miste kontrollen?
- ◆ Kan man blive frataget eller givet kontrol? Hvordan?
- ◆ Hvad kan man miste kontrollen over?
- ◆ Hvad kan konsekvenserne være? Giv eksempler.

Læs dette citat fra bogen højt for eleverne og spørg dem derefter:

»Gennem kommandomodules vindue kan du se en lille firkant af den blå himmel, Neil Armstrong. Den ser velkendt og rar ud. Som den jordklode, du snart skal forlade. Mærker du et stik af savn? Eller er adrenalinrusen stærk nok til at vinde over hjemveen? En astronaut må være cool, Neil Armstrong, for i rummet er der koldt. Du skal ud og møde det ukendte og ingen kan vide hvad det ukendte finder på.« (Indledning på side 33)

- ◆ Kunne dette være billedet på overgangen fra barn til voksen? I så fald hvad symboliserer henholdsvis jordkloden og rummet så?
- ◆ Har I selv prøvet at miste kontrollen? Hvornår og hvordan? Hvordan føltes det?

- ◆ Uden internetadgang føler Neil sig totalt afskåret fra omverdenen og uden mulighed for at handle. Har I også selv prøvet at være uden internet? Hvad følte I (lettelse, desperation, kedsomhed)?

Lyst til mere? Se filmen *Gravity*

For at undervisningen skal spille på alle sanser kan det være en sjov idé at se filmen *Gravity* fra 2013. Her kan eleverne få indblik i følelsen af vægtløshed, tabet af kontrol og mest af alt følelsen af hvor alene, udsat og betydningsløs man er i rummet. Filmen vandt syv Oscars, heriblandt for bedste instruktør.

Efter-fasen: Lav et litteraturinterview

I et litteraturinterview interviewer eleverne hinanden i forhold til romanen. Alle elever får mulighed for at tale, lytte og reflektere. Gennem samtaler bliver eleverne inspireret til at gøre sig tanker om teksten og vurdere, hvad det er vigtigt at holde fokus på og arbejde videre med i en afsluttende fortolkning af teksten.

Organisering: Man skal i litteraturinterviewet tale med tre forskellige personer. Alle elever går rundt mellem hinanden og finder en klassekammerat, som enten kan:

- ◆ genfortælle handlingen
- ◆ karakterisere Neil
- ◆ kan forklare titlen
- ◆ kan beskrive miljøet

Frequently Asked Questions

Efter at have lyttet aktivt til klassekammeraternes svar og noteret dem ned, sætter eleverne sig i grupper af 3-4 personer. Grupperne skal herefter udarbejde 2-4 spørgsmål på baggrund af de svar som er indsamlet, og som anses for særligt vigtige at få diskuteret i klassen.

At stille spørgsmål til en tekst er en god måde at nærme sig en fortolkning på. Neil selv stiller hele tiden spørgsmål i romanen til sit eget liv og de ting, han oplever. Han kalder dem frequently asked questions, for det er helt i tråd med hans livsstil og interesse for computere.

Der kan stilles forskellige typer af spørgsmål:

- ◆ Spørgsmål, hvor svaret findes i teksten.
- ◆ Spørgsmål til noget eleven kender fra sit eget liv.
- ◆ Spørgsmål som peger på nogle af de dilemmaer og udfordringer, Neil bliver stillet overfor, og som kan sige noget om det at være menneske i denne verden.

Fokus på romanens slutning

Den sidstnævnte type spørgsmål er den nøgle, der skal bruges til at lukke op for fortolkningsarbejdet. Romanen slutter meget åbent, og læseren sidder tilbage med spørgsmålet om Thea klarede den eller ej? Klarer Neil den? Er de på vej ud i verden? Er det virkelighed eller fantasi?

Eleveopgave: Fortsæt slutningen

Lad eleverne læse det sidste kapitel højt i grupper på 3-4, hvor de hver især læser en lille bid. Nedtællingen er slut. Neil leder efter Thea, men det hele er som en drømmeverden, han går rundt i. Bussen er kommet og kørt igen, men en ny »afgang« vises sig umiddelbart efter:

»I tårnet er der en elevator. Lydløst bringer den os helt op til toppen. Så står vi foran den åbne luge ind til rumkapslen.

Vi kravler ind.

Jeg lukker lugen.

Klik. «

Lad eleverne give deres bud på, hvad der sker efter ordet »klik«. De skal skrive en halv til en hel side. De skal beholde fortællersynsvinklen og så vidt muligt bestræbe sig på at bevare den sproglige tone. Lad dem bagefter læse siden op for de andre i den gruppe, hvor de læste kapitlet højt. Til sidst skal de beslutte i gruppen, hvilken slutning de synes bedst om (evt. flere) og læse den/dem højt for resten af klassen. Læg slutningerne ind på bloggen/facebook siden og lad dem give hinanden feedback.

En mere dybdegående fortolkning af romanens slutning, brug af symboler samt dens behandling af temaer kan findes i denne guides sidste afsnit, hvor der gives forslag til en sam-læsning af de to romaner.

Ekstraopgave: Sæt dig i forfatterens stol og lad ideerne komme

Lad eleverne læse interviewet som Karin Hald har lavet med forfatteren Caroline Ørsum. Det findes på Karin Halds [blogspot](#).

Det første spørgsmål og svar lyder således:

Karin Hald: »*Hvordan fik du ideen til Den første freak på månen?*«

Caroline Ørsum: »*Mine romanidéer starter som regel med en idé til en hovedperson og måske noget om, hvilken stemning der skal være i romanen, og hvilken stemning hovedpersonen befinder sig i. I Den første freak på månens tilfælde fik jeg et billede af en ung fyr, der befandt sig i et forfaldent hus et sted langt ude på landet, og som følte, at hans liv kørte i ring. Den næste indskydelse var at drage en parallel mellem drengen i huset og en astronaut i kredsløb om jorden. Og så var jeg i gang.*«

Eleverne skal nu forestille sig, at de selv er forfattere. De skal gøre ligesom Caroline Ørsum og først finde på en hovedperson. Bed dem om at tænke over, hvilken personlighed denne person har, og hvilke ydre karaktertræk han/hun har (udseende, køn, alder osv.) Bed dem gerne lave en tegning af deres figur på et A3 ark. Dernæst skal de finde på et udgangspunkt for historien, altså hvilken startsituation befinder han/hun sig i. Det kan være en god idé at bladre nogle gamle aviser eller kulørte blade igennem for at finde inspiration i fx overskrifter, billeder, korte artikler osv. Eleverne skriver deres tanker ned. Nu har de starten på deres helt egen roman.

Man kan vælge at arbejde videre med elevernes ideer eller stoppe arbejdet her. Hvis du vælger at arbejde videre med ideerne, kan det være givtigt at lade eleverne »fylde på« hinandens ideer og i fællesskab udvikle nogle gode historier.

Fra *Den første freak på månen* går guiden nu over til arbejdet med *Komatøs*. Til sidst i guiden findes forslag til en sammenligning af de to ungdomsbøger med særlige fokusområder.

4. Elevopgaver til *Komatøs*:

I de følgende forslag til elevopgaver er der sat fokus på henholdsvis sproget, på symbolbrug og på meddigtende arbejde.

Under-fasen: Fokus på sproget

Forfatteren Ronnie Andersen kan noget helt særligt med sproget. Han kan skabe et sprogligt univers, hvor den unge læser kan føle sig talt til. Særligt for Ronnie Andersen er hans brug af ironi og sarkasme, leg med dobbeltbetydninger og en gennemgående ungdommelig tone. Her er givet et par eksempler på Ronnie Andersens sprogbrug:

- ◆ *»Jeg kunne godt høre, at jeg ikke lød vildt begejstret for udsigten til at sidde fastspændt i en mor/datter situation uden en voksen til stede« (s.44)*
- ◆ *»Pigen hed Liv, men var mere død end levende. Livsforladt noterede jeg i min mentale notesbog« (s. 14)*
- ◆ *»Jeg har fjernet alt ude i fyrrummet og lagt en madras derud, der er dejlig varmt, og du har det helt for dig selv«. Han peger mod en lukket dør.
»Tak«. Jeg nikker. Super, jeg har simpelthen et helt fyrrum for mig selv. Hvor er jeg bare heldig.« (s. 142)*

Eleverne kan selv finde flere eksempler, som enten fik dem til at grine, græde, forarges, undres og lægge dem ind på facebook-siden eller på bloggen. Til deres opslag kan de kort fortælle, hvorfor de valgte netop det sted.

Kriblekryds

Kriblekrydspillet har en helt særlig funktion i romanen. Det er det redskab, Maj og hendes mor bruger til at kommunikere med hinanden på, eller i hvert fald til at sende hinanden korte, ram-mende beskeder. De voksne i Majs liv er ikke i stand til at støtte hende på den måde, hun har brug for. Moderen omtaler faderen som »billigbilistfader«, Maj kalder moderen »skuffedrikker«, sags-behandleren »sagsUbehandler-Lone«, og læreren er »distræte-Magrete«. Maj (som er »natteprutter«) er overladt til sig selv.

Eksempler på spørgsmål:

- ◆ Når Maj spiller Kriblekryds og danner ord, som ikke eksisterer på dansk, hvad er det så et udtryk for? Hvorfor gør hun det? Hvordan hjælper det hende?
- ◆ Hvordan virker det på dig at læse disse ord? Kender du det fra dig selv og dit eget liv? Find gode eksempler på kriblekrydsord i bogen.

Isbjergteknikken

Isbjergteknikken handler om at læse mellem eller bagved linjerne. Når eleverne har fundet Kriblekrydsord i bogen, kan de prøve at oversætte dem. Ordet »skuffedrikker« indeholder en særlig værdiladning, og eleverne skal prøve at sætte ord på, hvad det er, Maj i virkeligheden vil sige til sin mor. Fx:

- ◆ Skuffedrikker, betyder i virkeligheden ...
- ◆ SagsUbehandler-Lone betyder i virkeligheden ...

Spil selv

Hvis det er muligt at skaffe nogle Scrabble-spil, kunne det være en sjov ide at lade eleverne sidde og danne 3-5 ord hver, som de synes mangler i det danske sprog. De skal kunne forklare ordenes betydning. Jo længere, jo bedre, som Maj siger på side 9.

Læs aktivt og involver dine klassekammerater

Komatøs og *Den første freak på månen* er begge barske fortællinger om svigt og misbrug. For nogle elever kan det være en hård oplevelse, hvis det fx rammer tæt på deres egen virkelighed. Derfor kan en god måde at komme »helskindet« igennem på være at lade eleverne poste deres spørgsmål, deres undren, irritation, glæde på bloggen eller facebookside. Her kan de føle sig som en del af et læsefællesskab, og de kan støtte hinanden med kommentarer og tilbyde forskellige synsvinkler på de elementer i bogen, der sættes fokus på.

Eksempler på hvad der kan postes:

Lige det du tænker

- ◆ »Det forvirrer mig, at hovedpersonen starter med at dø« (s. 5)
- ◆ »Kan en kænguru virkelig ikke hoppe baglæns?« (s.13)
- ◆ »Det er ikke meget information, vi får om faren. Jeg tror ikke, han er en del af Majs liv, og efter hvad man kan læser om hans humørsvingninger, er det måske meget godt«. (67)
- ◆ »Jeg kan ikke forstå, hvorfor hun har så svært ved at gengælde Filips følelser. Han er da bare den sødeste kæreste, og han er jo helt vild med hende. Jeg synes, hun behandler ham dårligt« (s.103)
- ◆ »Det er som om hun befinder sig i en labyrint af lys og mørke i bogens slutning. Hun prøver at gå efter lyset. Hun siger selv »Jeg er i lyset. Lyset er i mig«« (s. 170)

Det er vigtigt, at eleverne husker at sige/skrive sidetallet, så de, der vil kommentere, ikke skal sidde og bladre rundt.

Bogens symbolbrug: Slangen og fortolkning af denne

Romanen gør brug af et gennemgående symbol, nemlig slangen. Den er både tatoveret på Majs håndled, og den bliver hen-

des ledsager på koma-rejsen (fra kapitel 15 og frem). Slangen er et universelt symbol med mange facetter. Den er et sammensat væsen, som både er knyttet til liv i form af sin evne til hamskifte og død i kraft af, at den er en dræber af natur. Den har i sig både lys og mørke, sol og måne, godt og ondt. Den symboliserer både åndelig og fysisk genfødsel.

Brugen af slangen som symbol i *Komatøs* kan sammenlignes med den indiske opfattelse af Kundalini, en latent spirituel energi, som bor i kroppen hos alle mennesker. Kundalini er ifølge traditionen symboliseret ved en sammenrullet slange, der ligger neden for rygsøjlen. Den ligger slumrende, indtil den bliver vækket af åndelig virksomhed, og derefter begynder den at stige op gennem kroppens energifelter, kaldet chakraerne. I denne opstigning aktiveres stadig større kræfter, indtil den når det højeste punkt i totalt bevidsthed og indsigt. I *Komatøs* ser vi denne udvikling; denne sovende slangekraft bliver vakt og tager Maj med på hendes rejse til fuldstændig indsigt og accept.

Her følger nogle eksempler fra bogen:

- ◆ Slangen vågner ved rygsøjlen: »Slangen kilder sig selv vågen, og min rygsøjle smerter.« (s. 130)
- ◆ »Lille og eksotisk ligger den sammenrullet med et spidst hoved der stikker frem.« (s. 132)
- ◆ Som Maj kommer længere og længere ind i sig selv og sine minder, begynder slangen langsomt at bevæge sig opad: »Det er næsten, som om jeg kan mærke, hvordan den rejser sig lidt og kryber længere op i mig.« (s. 135)
- ◆ Mod enden er slangen nået op til hovedet: »Slangen rejser sig op på halen og prikker til billedet af min krop oppe i hjernen. Der er ikke plads til mig derinde mere. Jeg falder ned gennem min krop.« (s. 157)

- ◆ Til sidst sker dette: »Det er slangen der strækker sig ud gennem min krop. Den rejser sig fra tærne og rammer min pande, mit pandekammer og brænder filteret ned. Jeg ser det hele.« (s.169)

Slangen er vakt, og den har rullet sig ud inde i Majs bevidsthed. Det betyder, at Maj har brudt det jordnære plan, og hun er nået til dyb indsigt i sit eget væsen. Hun ser nu hele sammenhængen, og det filter, som har holdt hende fastlåst i koma, er omsider væk. Denne indsigt rummer Majs egen mulighed for at bryde de dårlige cirkler, hun har siddet fast i.

Slangen som ledsageren i bogen er sammensat af flere ting. Hun er selv slangen, og det ser vi i beskrivelsen af, hvordan hun svæver, flyder eller kryber (s. 136), og hvordan slangen også er urolig, slimet, glat og krybende (s. 139). Slangen er hendes modgang, hendes sværeste minder og hendes indre dæmoner. Slangens hvide øjne stirrer på hende (s. 130) og hun er nødt til at se den i øjnene:

- ◆ »Min mor kigger op på mig. Hendes øjne brænder sig ind i mig. Det er hende, som sidder i min krop. Slangens hvide øjne er skabt af hende.« (s. 137)

I slutningen er der også direkte referencer til, at de er samme væsen:

- ◆ »Slangen kryber igennem kammeret i min hjerne og slikker filteret i sig. Den æder mig. Jeg æder mig selv.« (s. 169)

Filtrene, splittelsen og virkelighedsforvirring

Maj beskriver følelsen af to filtre:

- ◆ »Det er, som om der er to filtre. Et med stemmer og følelser og slangen, der bevæger sig rundt, og så et andet filter, der er minderne eller drømmene.« (s. 139-140)

Filtrene holder hende fast i den komatøse tilstand, indtil hendes bearbejdningsproces er overstået. Hun prøver:

- ◆ »Men jeg kan ikke komme igennem filteret, der holder mig ude fra den anden side« (s. 144)

Slangen er det gådefulde, det mystiske og fungerer som mellemled imellem himmel og jord, mellem liv og død. Maj er nødt til at finde helt ind til sin inderste kerne for derefter at kunne vælge enten den ene vej eller den anden.

Hun er ikke nået dertil endnu; hun føler ikke, hun er sig selv, hun føler sig som en kopi af sig selv med krop og hjerne adskilt. Spørgsmålet »hvem er jeg?« og »hvad er virkeligt?« er konstant tilstede i hendes komatøse drømmeverden. Dette går helt i tråd med karakteristikken af den moderne realistiske ungdomsroman, som beskrevet i begyndelsen af denne guide.

Arbejde med bogens slutning

Meddigtende litteraturarbejde kan skabe intenst og nærværende samspil mellem teksten og læseren, jf. opgavetyperne til *Den første freak på månen*. Gennem meddigtning i form af fx nye slutninger til tekster, dramatiseringer eller tegninger/malerier kan andre måder at fortolke på komme frem. I den følgende opgave »tegneserie med tekst« er teksten netop med som et kriterium for at opfylde opgaven. Det er for bedst muligt at sikre, at meddigtning ikke bliver »fradigtning«, og at elevens fokus fastholdes på romanens detaljer. Tal først sammen om, hvordan eleverne oplevede slutningen, og led deres opmærksomhed hen på det filmiske islæt.

Filmisk slutning

Den sidste sekvens i *Komatøs* (fra kapitel 15, side 122) er en nøglesekvens i bogen. Det er her, læseren får et indblik i Majs

baggrund og barndom. Maj ligger på hospitalet; hun er i koma efter at være faldet igennem isen. Det er beskrevet filmisk i den forstand, at Maj selv er tilskuer til sit eget liv. Læseren bliver ført fra afsnit til afsnit via Majs beskrivelser af, hvad hun ser. Det filmiske islæt understøttes af Majs beskrivelse af at være adskilt i krop og sind:

- ◆ »Det føles som en kopi af mig inden i mig. Som om min hjerne og krop ikke er samme sted.« (s.140)
- ◆ »Ude i forhaven kan jeg se det hele fra oven. Som om jeg svæver over billedet og kigger ned på alt det, der sker på samme tid.« (s.140)
- ◆ »Billederne bliver trukket ud af mine øjne, som om jeg stirrer dem ud af mig selv. Alle farver forsvinder fra billedet, og sneen flimrer ned over skærmen. Den går i sort.« (s.141)

Meddigtende elevopgave: Tegneserie med tekst

»Min bevidsthed er et træ uden rødderne, men med tusind krøllede grene« (side 131)

Eleverne skal genlæse eller skimme bogen igen fra kapitel 15 og frem. Bed dem udvælge ca. 6 steder i bogen, som de anser for vigtige steder i Majs koma-rejse. De skal nu illustrere deres udvalgte steder i det tomme tegneserieark. Det sidste billede skal vise bogens sidste scene, hvor Maj ligger i hospitalssengen. Der skal være tekst i hvert tegneseriefelt, som de har hentet i bogen til at understøtte tegningerne. Musikteksterne, som der henvises til i teksten, kan også inddrages.

Rundt om bordene (4-5 elever) viser eleverne hinandens tegneserier frem og forklarer, hvorfor de har udvalgt netop de seks steder. Hæng til sidst tegneserierne op i klassen og gå rundt og se på hinandens arbejder.

Fortolkning af bogen

»Jeg ved sgu heller ikke helt, hvor jeg er, eller igen hvornår jeg er« (s.138)

Bogens store tema handler om **identitet og ensomhed** og om at finde sig selv, når alle odds er imod en. Hovedpersonens navn »Maj« leder tankerne hen på ordet »mig« og peger dermed meget direkte på temaet. Maj befinder sig i en komatøs tilstand hele bogen igennem, og det skal ses som både en fysisk og mental tilstand. Hun kæmper konstant med en uro i kroppen, en desperat følelse og en følelse af at være uden kontrol (meget lig hovedpersonen Neil). Maj befinder sig altså »på tynd is« i både bogstavelig og overført betydning.

Bogens slutning er åben. Der kan findes elementer, som både peger i retning af en positiv og negativ slutning. Vælger man at se den positivt, kan lysets tilstedeværelse læses som noget livgivende. Maj går med åbne øjne ind i et nyt kapitel i sit liv, hvor kærligheden til Filip er stærk. Fortiden er spist af slangen, som er blevet bearbejdet i den komatøse tilstand. Hun deler også navn med forårsmånedens maj, som er måneden, hvor alting vækkes til live og blomstrer op. Det lysner forude og varsler om en ny begyndelse.

Ser man slutningen i et negativt lys, vil den komatøse tilstand ende med døden, og lyset kan i den forbindelse symbolisere det himmelske lys. Maj siger selv, at hun er klar til at vågne og sige farvel (s. 170). Hun åbner øjnene og ser verden på ny – men hvilken verden det er, overlades til læseren.

5. Tematisk arbejde med de to romaner

Hvis man læser begge romaner i samme klasse, er det oplagt at lave en sammenlignende analyse af de to værker. De behandler begge to temaer, som er aktuelle i den moderne ungdomslitteratur, fx identitetsdannelse, svære familieforhold, følelsen af ensomhed, mødet med kærligheden, mødet med døden samt en tematisering af virkelighedsbegrebet. I de følgende afsnit bliver der sat fokus på den forvirring begge bøger beskriver omkring virkeligheden, hvad der er virkeligt, og hvordan det passer sammen med genren realisme. Til sidst gives forslag til hvilke områder, der kan sættes fokus på.

Eleveopgaver

Bed eleverne kigge på bloggen/facebook siden, hvor de har lagt deres arbejde med romanerne. De skal nu arbejde sammen i grupper på 3-4 elever. Lad dem finde ligheder og forskelle til de følgende syv fokusområder. Alle grupper skal arbejde med alle syv punkter. De kan lægge deres arbejde op på facebook siden eller bloggen. Arbejdet afsluttes med en diskussion om, hvorvidt disse romaner er realistiske eller ej.

Her er en skematisk oversigt over nogle af de ligheder og forskelle, der er, ved de to ungdomsromaner:

Fokuspunkter	<i>Komatøs</i>	<i>Den første freak på månen</i>
1) Fortællerforhold	Jeg-fortæller. Indre synsvinkel. En pige på 16 år.	Jeg-fortæller. Indre synsvinkel. En dreng på 16 år.
2) Familieliv – Svigt, vold og misbrug	Faren er fraværende og voldelig. Mor er alkoholiker med skiftende partnere. Har ikke styr på sit liv. Maj er ensom og overladt til sig selv.	Faren er fraværende. Mor er på flugt fra en voldelig eks-kæreste. Har ikke styr på sit liv. Neil er ensom og har ikke nogen god forbindelse til sin mor.
3) Skoleliv – Utrygt og præget af mange skift	Mange skoleskift. Passer ikke ind, bliver mobbet.	Smidt ud af endnu en skole. Passer ikke ind.
4) Kærligheds-historier	Forelsker sig i Filip. Gennem kærligheden finder Maj tilbage til livet (måske). Filips familie fremstår som harmonisk, hvorimod hendes egen er splittet. Silja og halstørklædet fremstår også som en slags kærlighedshistorie. Silja er det tætteste Maj har været på en rigtig familie. Det er også derfor hun går ud efter tørklædet på den tynde is.	Forelsker sig i Thea. Gennem kærligheden til hende, kommer han mere i kontakt med sig selv og får håb om en bedre fremtid. Thea er ligeså langt nede som Neil. De finder trøst i hinanden.

Fokuspunkter	<i>Komatøs</i>	<i>Den første freak på månen</i>
5) Sproget og dets funktion	Kriblekryds: Majs eneste oprigtige måde at kommunikere budskaber til sin for-drukne mor på. Ordene er en fortolkning af deres liv.	Månefantasierne: Neils måde at distancere sig fra virkeligheden på, men samtidig også måden, hvorpå han forholder sig til den.
6) Mødet med det ubevidste – Begge hovedpersoner kommer en tur i »underverdenen« for derefter at vælge livet eller døden	I en komatøs tilstand bliver Maj konfronteret med sine indre dæmoner og spøgelse fra fortiden.	I en blanding af chok og tømmermænd fortolker Neil Theas forsvinden som hendes død. Han kan ikke håndtere tanken, og døden synes pludselig ikke som det værste alternativ (s. 173)

Fokuspunkter	<i>Komatøs</i>	<i>Den første freak på månen</i>
<p>7) Åben slutning</p>	<p>Majs komatøse tilstand er ved at opløse sig. Maj befinder sig et lyst sted, som kan pege i retning af både livet og døden. Hun husker det hele, og hun fortæller sig selv, at hun skal slippe de dårlige minder. Hun anerkender sin stærke kærlighed til Filip og hun føler sig fri. Hun er klar til at vågne og hun åbner øjnene. Disse ledetråde kan pege i retning af en positiv slutning. Andre ledetråde kan pege i den modsatte retning, fx idet hun siger, hun har et valg. Vi ved som læsere ikke, hvad hun vælger. Hun åbner øjnene og ser verden på ny, men vi ved ikke hvilken verden.</p>	<p>Bussen er kommet og kørt igen. Ingen Thea. Neil forsvinder ind i bevoksningsgen, som her er et symbol for hans underbevidsthed, idet han møder hende iført rumdragt. En solstråle brænder hul gennem skyerne, som en guddommelig indgriben. I lyset ser han en raket, som kan fragte han derhen, hvor han hører til. sammenblandingen af virkelighed og fantasi, samt pistolen i rygsækken, kan pege i retning af en negativ slutning. Selve ordet »klik« har lyd af noget, der enten slukkes eller tændes.</p>

Fokuspunkter	<i>Komatøs</i>	<i>Den første freak på månen</i>
<p>Symboler: Vand: Vand symboliserer både livets og dødens magt. Det kan både adskille og forene.</p> <p>Slangen: Symbol for både liv og død – som dræber og med evnen til at skifte ham, har slangen potentiale til både godt og ondt.</p>	<p>Det iskolde, rolige vand: Hun falder gennem isen, bliver omsluttet af vandet. Pludselig kan hun trække vejret dernede, og det føles godt og varmt. Hun åbner øjnene i mere end én forstand og indtræder i sin egen underbevidsthed.</p> <p>Hun vender tilbage til den oprindelige tilstand af renhed og uskyld (hun ved ikke, hvem hun selv er).</p> <p>Det bliver et opgør med et tidligere liv og en genfødsel til det nye.</p> <p>Slangen bliver her en hjælper, som giver hende kraft til at gøre op med fortiden. Slangen er også i sig selv et sammensat væsen, som både symboliserer død ved at være en dræber, men samtidig også liv eller genopstandelse ved evnen til at skifte ham.</p>	<p>Det oprørte hav. De dybe vande er forbundet med dødsriget. I modsætning til <i>Komatøs</i> har Neil ikke den samme fredfyldte oplevelse af druknødøden: »Alt er smerte« (s. 147).</p>

Er det realistisk?

Selvom Neils og Majs hverdag og familieforhold ligger langt væk fra elevernes egne, så kan det være godt at få talt om, hvorvidt eleverne mener, at disse to ungdomsromaner er realistiske eller ej. Mange elever er tøvende overfor dette spørgsmål, hvis det, der læses, ligger langt fra deres egen referenceramme. Her er det oplagt, at få draget paralleller til det indledende arbejde med realismen som litterær genre. Romanerne fortæller ikke om ungdomsliv, som de er flest, men repræsenterer netop en undersøgelse af virkeligheden, som den kan se ud for nogle. De ekstreme situationer, som Maj og Neil kommer ud i, kan fortælle os noget om det at være menneske i denne verden, og de svære valg man nogle gange må træffe.

Følg med om nyt inden for børnelitteraturen på vores blog:
laerervaerelset.dk

